

Udtalelse, 17. januar 2002

Det Etske råds udtalelse om kloning af dyr

Resumé

I anledning af, at professorerne Torben Greve og Poul Maddox-Hyttel, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, har gjort sig til talsmænd for en ophævelse af det fastholdte forbud mod at lade forsøg med dyrekloning munde ud i fødsel af færdigudviklede individer, meddeler Det Etske Råd, at rådet ikke vil udtale sig imod at ophæve dette forbud.

Rådet mener imidlertid, forbudet mod reproduktiv kloning af mennesker bør fastholdes. Menneskekloning er på afgørende måde i modstrid med menneskets værdighed og bør efter Det Etske Råds opfattelse ingensinde tillades. Rådet anbefaler derfor også, at regeringen viderefører det hidtidige arbejde i retning af at virke for, at et verdensomspændende forbud mod menneskekloning kan blive en realitet.

Udviklingen siden 1997 har indebåret en absolut positiv udvikling i henseende til, at lovgiverne i mange lande - i erkendelse af det uetiske ved menneskekloning - har vedtaget love, som forbyder reproduktiv kloning, og der kan konstateres en massiv international modstand imod menneskekloning. Derved er en mere effektiv bom blevet sat i henseende til at undgå menneskekloning. Samtidig må det konstateres, at en dansk særregel på dyreområdet alligevel ikke udgør nogen hindring for udenlandske læger og forskere, som i strid med den internationale afstandtagen fra menneskekloning stræber efter at gennemføre den. De kan kun forhindres heri ved, at lovgivningen mod menneskekloning bliver verdensomspændende.

Da der samtidig kan være en legitim forskningsmæssig interesse i gennemførte forsøg med dyrekloning, som muligvis vil kunne yde et bidrag til skabelse af nye lægemidler m.v., finder Det Etske Råd ud fra en samlet afvejning, at det ikke længere er meningsfyldt at fastholde et forbud (nemlig mod, at forsøg med dyrekloning resulterer i færdigudviklede individer) med det argument, at sådanne forsøg vil åbne for menneskekloning.

Ved sin stillingtagen har Det Etske Råd i øvrigt forudsat, at kloning på dyr udelukkende anvendes i videnskabeligt øjemed i forbindelse med grundforskning eller forskning i sygdomsforebyggelse og sygdomsbekæmpelse. Rådet er ikke blindt for, at der eventuelt kan rejses en række dyreetiske spørgsmål i forbindelse med en ophævelse af den omhandlede bestemmelse, men finder, at sådanne spørgsmål falder uden for dets arbejdsområde, hvorfor det har undladt at inddrage dem i sin stillingtagen.

Folketingets vedtagelse af forslag til motiveret dagsorden

Den 22. maj 1997 vedtog folketingsrådet et forslag til motiveret dagsorden, der med udgangspunkt i en konstatering af,

- at den bioteknologiske udvikling rejser etiske og miljømæssige spørgsmål om behandling af mennesker, dyr og planter, samt
- at det er forbudt i Danmark at forske i eller anvende kloning på mennesker,

opfordrede den daværende regering til

- at sikre, at kloning på dyr udelukkende sker i forskningssammenhænge,
- at sikre, at forsøg med voksenkloning begrænses og således ikke resulterer i færdigudviklede individer,
- at sikre, at kloning på dyr ikke tages i anvendelse i husdyrproduktion,
- at arbejde for en international aftale om forbud mod kloning af mennesker og om regler for kloning af dyr svarende til de danske vedtagelser.
- at sikre åbenhed og information til offentligheden om den bioteknologiske forskning og om anvendelse af bioteknologi især vedrørende kloning og genmanipulation og

ingen af 1997 i samarbejde med det eksisterende råds-, tilsyns- og komité-system at
Cookies metode, der kan sikre, at der i tide kan gribes ind over for udviklinger, der krænker
sammens etiske normer, samt skabe grundlag for en fornyet debat i befolkningen og i

Folketinget om de etiske grænser for forskningen.

Indholdet af den motiverede dagsorden blev ikke efterfølgende omsat i lovgivning, men sikringen af, at forsøg med reproduktiv kloning af dyr begrænses og ikke resulterer i færdigudviklede individer, er siden blevet fastholdt af fødevareministeren, selv om dagsordenens forpligtende karakter formelt set er bortfaldet efter afholdelse af nyvalg til tinget.

Det Etske Råds arbejdsrapport

Ligeledes i 1997 udtalte Det Etske Råd sig i et såkaldt arbejdsrapport om kloning. Det fremgik heraf,

- at Det Etske Råd var imod kloning af mennesker;
- at Det Etske Råd mente, at man i Danmark bør opretholde et forbud mod kloning af mennesker og arbejde på at få vedtaget et verdensomspændende forbud imod forskning i og anvendelse af kloning af mennesker;
- at Det Etske Råd var betænkelig ved dyrekloning - især somatisk dyrekloning (Dolly-kloning). Et væsentligt spørgsmål var, om den på længere sigt kan føre til kloning af mennesker;
- at nogle af rådets medlemmer med udgangspunkt i en frygt for en udvikling i retning af menneskekloning anbefalede et forbud mod forskning i og anvendelse af somatisk dyrekloning - en teknik, som gør det muligt at fremstille et dyr ud fra en celle fra et voksent dyr;
- at andre af rådets medlemmer ville anerkende dyrekloning (herunder somatisk dyrekloning) af hensyn til vigtigheden af den erkendelse, grundforskning kan give, med betydning blandt andet for sygdomsforebyggelse og sygdomsbekæmpelse;
- at et enigt råd dog mente, at hvis der fortsat skal foregå forskning i somatisk dyrekloning i Danmark, skal denne forskning reguleres således, at kloningsteknikkerne alene anvendes i videnskabeligt øjemed i forbindelse med grundforskning eller forskning i sygdomsforebyggelse og sygdomsbekæmpelse.

Udviklingen siden 1997

Mens grundlaget for såvel folketingets som Det Etske Råds forholden sig i 1997 til spørgsmålet om kloning alene var frembringelsen af fåret Dolly, er problemstillingen siden blevet betydeligt udvidet. Der tales nu om reproduktiv kloning, om terapeutisk kloning, om embryonale og ikke-embryonale stamceller, om xenotransplantation med dyreorganer osv.

I samarbejde med Dyreetisk Råd har Det Etske Råd udgivet såvel et debatoplæg om kloning som en mere omfattende redegørelse, hvori de to råd forholder sig til de etiske spørgsmål, som den forskningsmæssige udvikling rejser - spørgsmål, som i øvrigt i en bred strøm fortsat dukker op i takt med nye videnskabelige erkendelser.

Der har samtidig været en absolut positiv udvikling i henseende til, at lovgiverne i mange lande - i erkendelse af det uetiske ved menneskekloning - har vedtaget love, som forbyder reproduktiv kloning. Det er bl.a. sket på basis af vedtagelser i internationale forsamlinger som Europarådet, Europa-parlamentet og UNESCO. Der kan således konstateres en massiv international modstand imod menneskekloning.

Det har ikke forhindret, at der er læger som fx. den italienske dr. Severino Antonori, som bekendtgør, at de arbejder intensivt med at gennemføre menneskekloning - i et land, hvor det (endnu) ikke er forbudt.

Det Etske Råds stillingtagen i januar 2002

Den samlede problemstilling er som anført ændret siden 1997, og selv om sigtet for Det Etske Råd stadig er det samme, nemlig at undgå menneskekloning, så er det rimeligt at spørge, om det specielle danske forbud mod at udføre den dyrekloning, som i øvrigt er tilladt i Danmark, fortsat tjener sit formål, nemlig at udgøre en bom på vejen mod menneskekloning. Netop dette spørgsmål er for nylig blevet rejst af professorerne Torben Greve og Poul Maddox-Hyttel, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole.

Efter Det Etske Råds opfattelse må det konstateres, dels at en mere effektiv bom i henseende til at undgå menneskekloning består i, at reproduktiv kloning er blevet forbudt i flere og flere lande, dels at en fastholdelse af en dansk særregel på dyreområdet alligevel ikke udgør nogen hindring for de læger og forskere, som i strid med den internationale afstandtagen fra menneskekloning stræber efter at

gennemføre den. De kan kun forhindres heri ved, at lovgivningen mod menneskekloning bliver verdensomspændende.

Da der samtidig kan være en legitim forskningsmæssig interesse i fortsatte og gennemførte forsøg med dyrekloning, som muligvis vil kunne yde et bidrag til skabelse af nye lægemidler m.v., finder Det Ethiske Råd ud fra en samlet afvejning, at det ikke længere er meningsfyldt at fastholde et forbud (mod, at forsøg med dyrekloning resulterer i færdigudviklede individer) med det argument, at sådanne forsøg vil åbne for menneskekloning. Rådet vil derfor ikke udtale sig imod, at dette forbud ophæves.

Rådet henviser til de ovenfor nævnte redegørelser, for så vidt angår andre etiske problemer, som måtte kunne findes relevante i forbindelse med kloning (fx spørgsmålet om, hvornår det klonede liv begynder), men har ikke fundet, at betragtninger herom bør stille sig i vejen for en ophævelse af det omhandlede forbud.

Det Ethiske Råd ønsker i den forbindelse at fremhæve, at dets stillingtagen ikke afspejler nogen ændret holdning til spørgsmålet om reproduktiv menneskekloning, som efter rådets opfattelse på afgørende måde er i modstrid med menneskets værdighed, og som derfor ingensinde bør tillades. Rådet anbefaler derfor også, at regeringen viderefører det hidtidige arbejde i retning af at virke for, at et verdensomspændende forbud mod menneskekloning kan blive en realitet.

Ved sin stillingtagen har rådet i øvrigt forudsat, at kloning på dyr udelukkende anvendes i videnskabeligt øjemed i forbindelse med grundforskning eller forskning i sygdomsforebyggelse og sygdomsbekæmpelse. Rådet er ikke blindt for, at der eventuelt kan rejses en række dyreetiske spørgsmål i forbindelse med en ophævelse af den omhandlede bestemmelse, men finder, at sådanne spørgsmål falder uden for dets arbejdsområde, hvorfor det har undladt at inddrage dem i sin stillingtagen.

Et enkelt af rådets medlemmer (Karen Schousboe), som ikke deltog i rådets behandling af sagen, har ønsket at udtale, at hun "er af den opfattelse at kloning af dyr med henblik på at frembringe ensartede individer repræsenterer en perverteret forsimp-ling af de reproduktive grundvilkår og udtrykker dermed en manglende respekt for ét af skaberværkets fundamentale karaktertræk: Den stadige individuering og den heraf følgende naturlige variationsbredde. Ingen hensyn til betalingsbalance, forskningsfrihed m.m. kan retfærdiggøre frembringelsen af sådanne individer. Forskning på fosterstadiet hvori anvendes kloningsteknikker med henblik på at få grundvidenskabelig indsigt i de tidlige livsprocesser bør dog som hidtil ikke være underkastet dette forbud."

Publiceret: 17.01.2002

Links from this page

1. <http://www.adgangforalle.dk/>